

**Покрас О. С.
Войтко С. В.**

*доктор економ. наук, професор
Національний технічний університет України «КПІ»*

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ШВЕЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ РОМБУ НАЦІОНАЛЬНИХ ПЕРЕВАГ М. ПОРТЕРА

ANALYSIS OF UKRAINIAN APPAREL INDUSTRY INTERNATIONAL COMPETITIVENESS USING PORTER'S DIAMOND

Наведено актуальність дослідження, зв'язок з останніми публікаціями, поставлено завдання та перелічено методи, з допомогою яких виконано роботу. Розглянуто швейну промисловість України. Проаналізовано основні показники, що характеризують дану промисловість. Проведено аналіз міжнародної конкурентоспроможності промисловості за допомогою ромбу національних переваг М. Портера за наступними детермінантами: факторні умови (людські ресурси, природні ресурси, фінансові ресурси, технології, інфраструктура), кластер підтримуючих галузей (включає текстильну та хімічну промисловість, транспорт, машинобудування, торгівлю), попит на внутрішньому ринку та конкуренція на внутрішньому ринку. Наведено розподіл іноземних замовлень на українських швейних підприємствах. Вказано наукову новизну та доведено теоретичне та практичне значення результатів. Сформульовано перспективи подальших наукових розробок та надано ряд практичних рекомендацій щодо покращення міжнародної конкурентоспроможності швейної промисловості України.

Ключові слова: швейна промисловість України, застосування ромбу Портера, міжнародна конкурентоспроможність швейної промисловості України, національні переваги швейної промисловості України.

Приведена актуальность исследования, связь с последними публикациями, поставлены задачи и перечислены методы, с помощью которых выполнена работа. Рассмотрена швейная промышленность Украины. Проанализированы основные показатели, характеризующие данную промышленность. Проведен анализ международной конкурентоспособности промышленности посредством ромба национальных преимуществ М. Портера по следующим детерминантам: факторные условия (человеческие ресурсы, природные ресурсы, финансовые ресурсы, технологии, инфраструктура), кластер поддерживающих отраслей (включает текстильную и химическую промышленность, транспорт, машиностроение, торговлю), спрос на внутреннем рынке и конкуренция на внутреннем рынке. Приведено распределение иностранных заказов на украинских швейных предприятиях. Указана научная новизна и доказано теоретическое и практическое значение результатов. Сформулированы перспективы дальнейших научных разработок и предоставлен перечень практических рекомендаций по улучшению международной конкурентоспособности швейной промышленности Украины.

Ключевые слова: швейная промышленность Украины, применения ромба Портера, международная конкурентоспособность швейной отрасли Украины, национальные преимущества швейной промышленности Украины.

We show the relevance of the study, the connection with the latest publications and set the tasks and lists of methods by which the work is performed. We highlighted apparel industry of Ukraine. We analysed the main indicators characterizing this industry. We analysed international competitiveness of the industry using M. Porter's Diamond following determinants: factor conditions (human resources, natural resources, financial resources, technology, infrastructure), a cluster of supporting industries (including textile and chemical industry, transportation, engineering, trade) domestic demand and competition in the domestic market. The distribution of foreign orders for Ukrainian garment factories was set. Following research contains scientific novelty and proves theoretical and practical significance of the results. We formulated a list of practical recommendations to improve the international competitiveness of the garment industry in Ukraine.

Keywords: garment/ apparel industry of Ukraine, Porter's Diamond using, international competitiveness of garment/ apparel industry of Ukraine, national benefits garment/ apparel industry in Ukraine.

Вступ. Сьогодні в Україні спостерігається скорочення обсягів виробництва у деяких галузях промисловості, які за часів існування СРСР були досить добре розвиненими. Яскравим прикладом такого «скорочення» є швейна промисловість. У даній роботі буде розглянуто її міжнародну конкурентоспроможність за допомогою ромбу національних переваг М. Портера.

Дослідження побудовано на основі ромбу Майкла Портера [3], що застосовується для аналізу міжнародної конкурентоспроможності. М. Портер у своїй науковій роботі надав перелік детермінант, які надають змогу оцінити можливість підприємств певної галузі промисловості виходити на міжнародні ринки та конкурувати з іншими підприємствами даної галузі. За допомогою визначених Портером критеріїв пропонуємо оцінити конкурентоспроможність швейної промисловості України.

В Україні швейна промисловість (галузь легкої промисловості, що виробляє одяг та інші швейні вироби побутового та технічного призначення з тканин, трикотажних полотен, штучною і натуральної шкіри та хутра, нових конструкційних матеріалів, а також різноманітних оздоблювальних матеріалів і фурнітури) перебуває у стані економічного занепаду (зменшення обсягів експорту та зростання обсягів імпорту, заміщення вітчизняного виробництва повного циклу використанням схем з давальницькою сировиною). Водночас, вона історично ще за радянських часів забезпечувала вітчизняний та іноземний ринки якісною продукцією. Швейна промисловість складає понад 1/3 обсягу валової продукції легкої промисловості.

Постановка завдання. Охарактеризувати сучасний стан швейної промисловості; проаналізувати детермінанти конкурентоспроможності за

методикою М. Портера: факторні умови (людські ресурси, природні ресурси, фінансові ресурси, технології, інфраструктура), кластер підтримуючих галузей, попит та конкуренцію на внутрішньому ринку; сформувані перелік рекомендацій.

Методологія. У дослідженні використано метод аналізу конкурентних переваг за методикою М. Портера, системний та комплексний підходи.

Результати дослідження. Сьогодні в українські швейні підприємства на рівні з виробництвом продукції повного циклу практикують схеми так званої давальницької сировини, що надходить з-за кордону. Особливість таких схем полягає у тому, що імпортер зберігає на право власності на сировину (матеріали) і на готову продукцію, отриману внаслідок переробки, а переробник лише надає необхідні робочі руки. При цьому уся сировина, лекала надаються іноземними фірмами-замовниками, а українські швейні фабрики лише шують готовий одяг. Тобто, в Україні використовується лише дешева робоча сила.

При цьому загальна кількість вітчизняних виробників (включаючи малі швейні підприємства) становить 290 [1]. На відміну від трикотажної промисловості, де багато дрібних підприємств, у швейної промисловості виробництво знаходиться на великих підприємствах таких міст як Київ, Харків, Одеса, Дніпропетровськ, Львів, Запоріжжя, Донецьк, Чернівці, Артемівськ, Дрогобич. За регіонами воно сконцентроване у Львівській (13,1 %), Житомирській (11,8 %), Дніпропетровській (10,4 %), Луганській (7,4 %) і Донецькій (7 %) областях [2].

У табл. 1 наведено динаміку експорту-імпорту та їх квот.

Таблиця 1

Основні показники швейної промисловості [1]

Роки	2009	2010	2011	2012
Показник				
Експорт промисловості, тис. дол.	525 044	533 637	630 072	479 469
Імпорт промисловості, тис. дол.	394 403	585 857	479 469	1 028 788
ВВП, тис. дол.	117 228	136 419	163 422	176 310
Експортна квота, %	0,45	0,39	0,39	0,27
Імпортна квота, %	0,34	0,43	0,29	0,58

Галузь є імпортоорієнтованою (більша частина продукції (при безпосередньому імпорті) та сировини (при застосуванні толінгових схем) має іноземне походження), власне виробництво не покриває потреб населення. Показники експорту спадали упродовж 2009 та 2010 років, у 2011 відбулось

зростання, а у 2012 – спад нижче рівня 2009 року (табл. 1), обсяги продукції, що продається за межами країни, суттєво впали за останній рік (на 23,9 %). Однією з причин цього є те, що замовники, які використовують дешеву робочу силу в Україні, частково перейшли до замовлень у інших країнах (наприклад, у Словаччині). Імпорт, навпаки, зростає, забезпечуючи платоспроможний попит на українському ринку (здебільшого за рахунок китайських товарів, що становлять 62 % імпорту швейної промисловості [7]). Експортна квота за чотири роки впала з 0,45 % до 0,27 %, а імпортна зросла з 0,34 % до 0,58 %.

Ромб М.Портера для швейної промисловості. Факторні умови можна поділити на наступні підгрупи за класифікацією М. Портера: людські ресурси, природні ресурси, фінансові ресурси, технології, інфраструктура [3].

Людські ресурси. Україна забезпечена кадрами достатнього рівня кваліфікації для роботи у сфері легкої промисловості, половина працівників якої зайнято саме у швейній промисловості. Невелика вартість робочої сили робить Україну привабливим плацдармом для використання схем давальницької сировини іноземними компаніями. Для порівняння: в середньому швачка в Україні заробляє 3500 – 4000 грн (280 – 375 євро), на той час як у Європі за дану роботу можна отримати 1000 – 1500 євро [2].

Тобто, собівартість готових виробів буде набагато нижча при замовленні їх виконання в Україні та в державах з такими самими або нижчими заробітними плататами.

З іншого боку, зростання рівня заробітної плати негативно позначається на конкурентоспроможності промисловості (з 2004 по 2011 рік вона виросла у 3,8 рази). Це створює передумови для пошуку більш дешевої робочої сили іноземними замовниками поза межами України [4].

Природні ресурси. До природних ресурсів, що забезпечують аналізовану промисловість, можна віднести вигідне географічне положення України, оскільки замовниками є в основному представники відомих європейських брендів. Розташування у географічному центрі Європи надає змогу пришвидшити поставки та скоротити витрати на транспортування готової продукції.

Також важливою умовою функціонування для швейної промисловості є наявність сировинної бази. Сировиною для швейної промисловості є тканини, неткані матеріали та суміші з них, а також хутра, штучні та натуральні шкіри, клейові, термопластичні та багато інших матеріалів.

Для прикладу розглянемо кілька основних сировинних матеріалів. Бавовняні тканини є одним з основних матеріалів для виготовлення готових швейних виробів. В Україні бавовна вирощується в досить обмеженій кількості (в Криму, Херсонській та Одеській областях), в основному

імпортується. Наприклад, імпорт бавовняних ниток Україну в 1 кв. 2013 р. складав суму дещо більше ніж 85 тис. дол., що на 9 % більше порівняно з попереднім кварталом. У секторі спостерігається консолідація ринку. Бавовняні тканини мають співвідношення експорту-імпорту 0,2 млн дол. до 11,5 млн дол. відповідно. Натомість виробництво льону в Україні є експортоорієнтованим (у першому кварталі 2013 обсяги його експорту зросли на 62 % порівняно з попереднім). Для переробки вовни в Україні існує 21 підприємство, але цього є недостатньо для забезпечення потреб, тому цей напрям імпортозалежний. Виробництвом хімічних волокон займаються 15 підприємств, українська продукція є конкурентоспроможною на зарубіжних ринках (експорт - 0,9 млн дол.), але продукції недостатньо для забезпечення потреб власного ринку (імпорт становить 27 млн дол.) [4].

Тобто, в Україні немає сформованої сировинної бази для швейної промисловості (за винятком виробництва льону), але деякі види сировини є конкурентоздатними на зовнішніх ринках.

Фінансові ресурси. Промисловість повністю фінансується приватними інвесторами. Тенденція є досить нестабільною. До 2006 року відбувалось поступове зростання, у 2006, 2008 та 2009 роках спостерігався спад інвестицій. У 2009 показник був мінімальним за період 2004 – 2011 рр. (196 млн грн), у 2010 – 2011 рр. відбулося зростання до 393 млн грн. Прямі іноземні інвестиції сягали від 38 % до 42 % від загального обсягу інвестицій (винятком є 2007 рік, коли частка іноземних інвестицій сягала 74,2 % за рахунок зменшення вітчизняних). Щоправда, з 2005 по 2011 рік частка прямих іноземних інвестицій у загальному обсязі була незначною, до того ж вона значно скоротилася (з 0,8 % до 0,3 %) [5].

За статистикою інвестицій робимо висновок, що більша частка вкладених коштів належить приватним вітчизняним інвесторам (близько 60 %), але досить значний відсоток становлять кошти іноземців. Тому Україна мала передумови для перетворення на ринок збуту імпортованих товарів.

Технології. Швейна промисловість сьогодні нараховує 68 інноваційно активних підприємств. У 2008 році ця кількість становила 58, у наступні два роки знизилася до 52. Тому можна стверджувати, що інноваційна складова швидко поновилася після кризового піку. Але частка підприємств, що активно впроваджують нові технології на тлі загальної кількості підприємств є досить незначною. Тому, незважаючи на покращення ситуації, протягом останніх років стверджувати про активне впровадження так званих «ноу-хау» не можна [2].

Інфраструктура. Виробнича інфраструктура — це комплекс галузей, що обслуговують основне виробництво та забезпечують його ефективну економічну діяльність. До них належать транспорт, зв'язок, електроенергетика, кредитно-фінансові заклади, спеціалізовані галузі ділових

послуг. Надаючи послуги основному виробництву, вони підвищують його рівень ефективності, тому виробнича діяльність цих галузей суттєво збільшує результати суспільного виробництва.

Виробничу інфраструктура в Україні для швейної галузі можна назвати достатньо розвиненою. За рахунок заводів, що вже є в Україні, можна говорити про певний потенціал розвитку. Транспортна інфраструктура представлена різноманітними видами засобів для перевезення вантажів. Банківська інфраструктура є також досить розвиненою (щоправда, значною мірою за рахунок іноземних банків). Складська інфраструктура за останні роки достатньо поліпшилась (за рахунок якісної роботи логістичних фірм).

Тобто, можна відмітити, що інфраструктуру виробництва швейних підкріплюють транспортна, банківська, транспортна складові. У такому випадку важливо налагоджувати виробництво та залучати інвестиції, щоб не втратити наявний потенціал.

Кластер підтримуючих галузей. Кластер підтримуючих галузей включає текстильну промисловість, торгівлю, транспорт, хімічну промисловість, машинобудування.

Сьогодні *текстильна промисловість* має найбільшу вагу у легкій промисловості нашої країни. Історично в радянські часи в Україні була розвинена дана промисловість (забезпечувала потреби СРСР, маючи великі виробничі потужності). Сьогодні обладнання є застарілим, тому, як і в швейній промисловості, застосовують толінгові схеми (з давальницькою сировиною). Частка давальницької сировини може сягати до 90 %. Часто на українських фабриках, відсутні оборотні засоби, щоб почати виробництво конкурентної продукції, погано налагоджена система збуту.

Транспорт в Україні достатньо розвинений. За 2012 рік було здійснено перевезення 772,8 т вантажу, з яких 59 % припадає на залізничний та 17 % – на автомобільний транспорт. Даний вид промисловості забезпечує потреби швейної промисловості у транспортуванні сировини до виробника та готової продукції – до споживача.

Хімічна промисловість для свого розвитку має міцну сировинну базу: власне хімічну сировину (сірка, солі, фосфорити), відходи від інших галузей промисловості, а також нафту, вугілля, природний газ. Але щодо виробництва синтетичних і штучних волокон, хімічна промисловість значно поступається іноземним виробникам. Порівняння експорту та імпорту за 2012 рік надає наступне співвідношення: 0,077 до 2,4 млн дол. Тобто, дана промисловість імпортоорієнтована.

Торгівля займає суттєву частку ВВП України. За останні 5 років частка лише внутрішньої торгівлі у загальній структурі ВВП зросла з 15,4 % до 17 % [4]. Вона забезпечує продаж готових виробів, у тому числі і швейної

промисловості. Тобто, виконує функцію поєднання виробника з посередниками, партнерами, кінцевим споживачем.

Машинобудування (виробництво швейних машинок) в Україні відсутнє (у 80-х роках даним виробництвом займався, наприклад Подільський механічний завод). Через відсутність коштів на деяких підприємствах ще функціонують застарілі швейні машини власного виробництва.

Отже, кластер підтримуючих галузей розвинений слабо. На достатньому рівні швейну промисловість мають змогу забезпечувати лише транспорт і торгівля, але цього не достатньо для розвитку та досягнення високого рівня конкурентоспроможності.

Попит на внутрішньому ринку. При порівнянні обсягів купленої продукції в Україні та за кордоном варто згадати, що важливим є не лише обсяг придбаних товарів, а також їхня частка у загальних споживчих витратах. В Україні за даними Державної служби статистики частка витрат на пошиті готові вироби становить близько 6 % загальних витрат споживачів. У США витрати становлять лише 2,4 %. Ця різниця пояснюється нижчим рівнем доходів українців, частка товарів другої необхідності (наприклад, одягу) у витратах яких значно вища, ніж у американців [6].

Цікавим фактом є те, що українці схильні витратити значні суми коштів на одяг, перебуваючи за кордоном. Найбільші витрати українських туристів на одяг у Італії – 43 % від усіх витрат за кордоном. Варто відмітити, що в цілому на ринках України (у Російській Федерації ситуація майже аналогічна) спостерігається «зарахування» покупцями одягу не до «великих» покупок, а до товарів другої необхідності (за останні три роки кількість осіб, що вважають одяг «великою» покупкою, знизилась вдвічі).

Для порівняння, середні витрати на одяг українця (на місяць) становлять 250 грн (приблизно 30 дол.), у Сполучених Штатах Америки – 100 дол. на місяць [4].

Рис. 1. Динаміка попиту на товари швейної промисловості в Україні

У динаміці попиту на швейні вироби спостерігалась стійка тенденція до зростання до 2008 року (рис. 1). Внаслідок кризи, що почалась у цьому ж році, відбувся спад попиту, але вже у 2010 – 2011 роках він поновився майже до передкризового рівня. Це свідчить про те, що одяг є одним з перших товарів другої необхідності, про що свідчить швидке поновлення попиту.

Обсяги пропозиції товарів швейної промисловості на українських ринках становлять 1,52 млрд дол. за 2012 рік. При цьому попит за 2012 рік становив 2,36 млрд дол. Тобто, насиченість ринку становить приблизно 64 %. Але обсяги пропозиції було оцінено за офіційними даними. За неофіційними джерелами, обсяги чорного імпорту становлять 70 % загального імпорту. А, отже, реальні обсяги пропозиції становлять приблизно 2,72 млн дол. Тоді насиченість внутрішнього ринку – 115 %. Спостерігається перенасичення (за рахунок великої кількості дешевих імпортованих товарів, зокрема, китайських), що є сприятливою передумовою для виходу на міжнародні ринки [5].

Співвідношення ціна / якість є досить адекватним, але за наявності більш дешевих товарів з Китаю конкурувати вітчизняним виробникам стає важче. До того ж, сьогодні споживачі більш вимогливо ставляться до достатньо високої якості товару за середніми цінами.

Конкуренція на внутрішньому ринку

На внутрішньому ринку конкурентні умови є досить жорсткими. Тип конкуренції – монополістична. Монополістична конкуренція – це така ринкова ситуація, за якої відносно велика кількість невеликих виробників пропонують схожу, але не ідентичну продукцію. Тобто, ступінь диференціації є досить високим. Споживачі проявляють лояльність до тієї чи іншої торговельної марки, до якісних характеристик товару. Цінова конкуренція відходить на другий план. У цілому, монополістична конкуренція сприяє розвитку промисловості, диктує виробникам необхідність якісного удосконалення товару, збільшення кількості асортименту тощо.

Підкреслимо, що у монополістичній конкуренції важливим є диференціація товару, зокрема, формування бренду. Яскравим підтвердженням, що в Україні можна створити відомий бренд, можна назвати «Вороніна» – виробника чоловічих костюмів високого класу.

Необхідно відмітити, що частка продажу у грошовому еквіваленті вітчизняних виробників промисловості неухильно скорочується (на вітчизняному ринку). У 2009 вона становила 15,7 %, у 2012 – лише 7,7 %. На думку деяких економістів, можна підрахувати термін, що залишився до повного витіснення з галузі вітчизняних виробників імпортними. У швейній промисловості цей термін становить 4 роки [7]. Серйозною перешкодою для

українських виробників є наявність на ринку великої кількості китайських і т. п. товарів, які не відрізняються високою якістю, але є дешевими та доступними.

Для швейної промисловості характерна децентралізація. Кожен з виробників намагається діяти самостійно, конкуруючи з іншими. Швидкість реагування досить помірною, оскільки тенденції моди вітчизняні виробники втілюють у життя із запізненням у 1 – 2 роки. Вітчизняні підприємства намагаються прослідкувати модні тенденції та наслідувати їх, але швидко реагувати на їх зміну вдається лише невеликій частці через недостатнє матеріально-технічне забезпечення.

Таблиця 2

Розподіл іноземних замовлень на українських швейних підприємствах [7]

Швейна фабрика	Місто	Бренди
Донбас	Донецьк	Bugatti, Esprit, Gebr. Weis, Kardstat Quelle, Mexx, Moda Spiga, Perri Ellis, Zara
Грегори Арбер	Одеса	Benetton, Conbipel, Esprit, Gerry Weber, Mexx
Балтська швейна фабрика	Балта (Одеська обл.)	Benetton, Esprit, Kookai, Laura Ashley, Max Mara, Mexx, Next, Steilmann, Top Shop, Wallis
Володарка	Винниця	Hugo Boss
Тульчинська швейна фабрика	Тульчин (Вінницька обл.)	Diverse, Esprit, Grosso Moda, Karstadt, Maratex, Mexx, Roxy, Staff, Walker
Евро-стиль	Полтава	Frank Henke Mode GmbH, Franken Walder
Кремтекс	Кременчук (Полтавська обл.)	Betty Barclays, Vera Mont
Трембіта	Чернівці	Armand Thiery, Benetton, Celio, Fellini, Galeries Lafayette, Gianni Ferrucci, OVS, Prado
Арніка	Чернівці	Triumph
Дана	Київ	Iceberg, Sandro
Троттола	Львів	New Look, Zara
Калина	Червоноград (Львівська обл.)	Triumph
Санта — Україна	Первомайськ (Миколаївська обл.)	BCBG, Grossa Moda, Laura Ashley, Mexx, Next, Top Shop
Бердичівська швейна фабрика	Бердичів (Житомирська обл.)	Licona, Peter Kaiser

Раніше було згадано про поширення толінгових схем (різновиду операцій з давальницькою сировиною, за яких замовником є іноземна компанія). Українські швейні фабрики мають досвід пошиття одягу для всесвітньо відомих іноземних брендів (табл. 2) (фактично, це є своєрідним досвідом зовнішньоекономічної діяльності). Така співпраця надає можливість отримати робочі місця кваліфікованим кадрам, а іноземним замовникам –

використати дешеву робочу силу. Варто відмітити, що вітчизняні підприємства не можуть скористуватися лекалами для виготовлення одягу з власної сировини – за їхнім знищенням слідкують представники іноземних компаній. До того ж, факт пошиття одягу в Україні зарубіжні виробники не афішують.

Висновки. Наукова новизна полягає у вдосконаленні методичного підходу до аналізу конкурентоспроможності швейної промисловості на основі використання ромбу Портера, що надає можливість врахувати особливості функціонування підприємств цієї промисловості у сучасному економічному просторі.

Теоретичне та практичне значення результатів. У процесі здійсненого аналізу визначено ряд причин занепаду української швейної промисловості та сформульовано низку практичних рекомендацій.

1. В Україні обмежені певні види матеріалів власного виробництва (наприклад, бавовна) для виготовлення тканин, з яких виготовляють одяг. Більшу половину інвестицій становить власний приватний капітал, але значна частка іноземних вкладень надає можливість Україні перетворитися на ринок збуту. Швейна промисловість не передбачає впровадження великої кількості інновацій, в Україні їхня частка також порівняно мала. Інфраструктура нашої держави достатньо розвинена для підтримки галузі, чого не можна однозначно сказати про інші факторні умови.

2. Несформованість кластеру підтримуючих галузей, порівняно низькі обсяги споживання та низька конкурентоздатність вітчизняних товарів також не сприяють розвитку швейної промисловості. База, яка була в Україні з радянських часів, розформувалась через невміле використання ресурсів, розпродаж обладнання як металобрухту, брак інвестицій.

3. Основною конкурентною перевагою вітчизняних виробників є низька вартість робочої сили (порівняно з європейськими виробниками), але галузь не може конкурувати з дешевшою ціною праці китайських, тайванських, індійських тощо робітників. Ще однією перевагою України є географічна близькість до країн Європи (одним з «епіцентрів» концентрації споживачів).

4. Толінгові схеми надають можливість завантажувати потужності підприємств та давати роботу вітчизняним шевцям. Проте вони виключають використання власної сировини, виготовлення продукції повного циклу (як наслідок). До того ж, є ризик того, що іноземні замовники знайдуть більш дешеву альтернативу поза межами нашої країни. Також існує ймовірність прорахунку у виборі сировини «давальцями». При цьому вітчизняна компанія втрачає час та несе додаткові витрати.

5. Перспектив для розвитку галузі при подальшому продовженні існуючих тенденцій (за винятком повного переходу до схем з давальницькою

сировиною) немає. Водночас, існує ймовірність зникнення вітчизняної швейної промисловості (або зменшення її частки до мізерно малої). На нашу думку, ситуацію повної імпортозалежності даної промисловості можна не допустити, виконавши декілька рекомендацій.

Перспективи подальших наукових розробок за даним напрямом полягають у можливості проведення аналогічного дослідження для виявлення причин занепаду української легкої промисловості в цілому та надати практичні рекомендації для подолання проблем у найближчій перспективі.

Рекомендації щодо використання результатів дослідження.

Отже, ситуацію у вітчизняній швейній промисловості можна назвати критичною. Для того, щоб запобігти подальшому зменшенню частки ринку вітчизняного виробника та поновлення її потужності рекомендується провадження наступних заходів:

- покращення іміджу вітчизняних товарів, формування довіри споживачів, створення сильних українських брендів, які могли б конкурувати з іноземними;
- залучення вітчизняних приватних інвесторів до швейної промисловості, формування сприятливого інвестиційного клімату;
- створення або поновлення елементів кластеру підтримуючих галузей, попередньо обґрунтувавши економічну доцільність (зважаючи на потенціал та реальні можливості кожної з них);
- впровадження нових розробок, ноу-хау при виготовленні виробів (наприклад, таких, що знижують собівартість, підвищують якість виробів тощо);
- подальший розвиток виробничої інфраструктури;
- стимулювання споживача до збільшення споживання товарів промисловості вітчизняного виробництва;
- зменшення ставок податків на сировину та матеріали для швейної промисловості, яка в Україні не представлена вітчизняними виробниками;
- використання досвіду, отриманого від використання давальницьких схем для поновлення швейної промисловості.

Література:

1. Офіційний сайт Укрлегпрому [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrlegprom.org.ua>.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
3. Porter Michael E. (1998). *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*, 1st Free Press ed., New York: Free Press.
4. Офіційний сайт Агенства промислових новин. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.apn-ua.com>.

5. Статистичний щорічник України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://library.oseu.edu.ua>.
6. Офіційний сайт Світового банку. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://worldbank.org>.
7. Офіційний сайт журналу «Кореспондент». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://korrespondent.net>.